

Ζαγορά: Ὁ Ἅγιος Γεώργιος

Κι στοῦ γραμματ'κὸ
Γιὰ νὰ μὴ (μὲ) χωρίσ' τὸν Τσίγκα, τὸν καῦμένον
Ἄπ' τὰ μάτια μου τὰ δύο!

Ἀπὸ αὐτὰ τὰ λιγιστὰ φαίνεται ὅτι ἡ Ζαγοριανὴ τοῦ παλιοῦ καιροῦ — πρὶν χαλάσῃ ὁ κόσμος, ὅπως λέμε σήμερα — ὄχι μονάχα τραγουδιόντανε ἀπ' τοὺς τροβαδούρους τοῦ καιροῦ, ἀλλὰ καὶ τραγουδοῦσε τὰ χρονικά τῆς ἐποχῆς πού συγκινοῦσαν τὰ παλληκάρια τοῦ καιροῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ ντέρτια τῆς καὶ τοὺς καημούς τῆς — πού δὲν ἔχουν τελειωμὸ ὅπως ἔγραψε κι ὁ Παπαδιαμάντης. Κι ὄχι ἡ μορφωμένη, ἡ γραμματισμένη Ζαγοριανή, πού ἔβγαινε ἀπ' τὴν Κασσαβέτεια, ἀλλὰ ἡ γυναίκα τοῦ λαοῦ, πού μιλοῦσε πάντα ἡ ζεστὴ καρδιά τῆς.

Τὸ τραγουδάκι αὐτὸ τραγουδῆσε στὸν Θ. Παπασπυρόπουλο στὸ Κεραμίδι ἢ Ἁγλαῖα Χουτζούμη. (Βρίσκεται ἐν τῇ συλλογῇ τῶν πληριορεϊτικῶν τραγουδιῶν).

Στὴν πόρτα σου, Ζαγοριανή
Στὴν πόρτα σου ξενύχτησα
Μ' ἓνα βαρὺ χεῖμῶνα.

Κι ἄκουσα — γε — Ζαγοριανή,
Κι ἄκουσα γέλια καὶ χαρὲς
Καὶ νόστιμες κουβέντες.

Κι ἄκουσα πῶς, Ζαγοριανή,
Κι ἄκουσα πῶς σὲ μάλωνε
Ἡ σκύλα ἢ πεθερά σου.
Κι ἂν σὲ μαλώνει πού περνῶ
Πές μου νὰ μὴν περάσω.

— Πέρασ' ἀγάπη μ' πέρασε
Καθὼς περνοῦσες πρῶτα.
Ὁ δρόμος εἶνε τοῦ Θεοῦ
Κανεὶς δὲν τὸν ὀρίζει...

Ἡ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ 1854 ΚΑΙ Ἡ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΓΡΑΛΙΣΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΙΟΥΦΑ
Ι Ε Ρ Ε Ω Σ

Ἐγεννήθη εἰς Ἐλληνόπυργον (Γράλιστα) Καρδίτσης τὸ 1915. Ἐλαβε μέρος ἐνεργῶν εἰς τὸν ἐλληνοϊταλικὸν πόλεμον τοῦ βορειοηπειρωτικοῦ ἔπους τοῦ 1940. Ἐχειροτονήθη ἱερεὺς ὑπὸ τοῦ Σ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφαναρσάλων Ἰεζεκιήλ τὸ 1945. Ἐπεστρατεύθη ὡς ἐφεδρὸς ὑπολοχαγὸς στρατιωτικὸς ἱερεὺς τὸ 1947, τοποθετηθεὶς εἰς τὴν 42αν Ταξιαρχίαν τῆς ΙΧ Μεραρχίας. Μετέσχε τῶν ἐκκαθαριστικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὰς περιοχὰς Χανίων, Εἰρυτανίας, Ναυακτίας, Δωρίδος, Θεσσαλικῶν Ἀγράφων, Ἀσπροποτάμου, Γράμμου, Βιτίσιου κλπ. Κατόπιν, τὸ 1949, μετετέθη εἰς τὸ Στρατηγεῖον Κεντρικῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ 1950 ἀπελύθη. Κατὰ τὰς πολλαπλὰς καὶ αἱματηρὰς ἐπιχειρήσεις ἔτυχε δικαίως πολλῶν τιμητικῶν διακρίσεων καὶ εὐφύμου μνείας. Ἐπεστρατεύθη καὶ πάλιν, τὸ 1954, μετ' ἐπιπέδου ὑποχρέωσιν διὰ τὸ 404 Σ.Ν. Ὑπηρετήσεν ὡς ἐφημέριος εἰς Ἅγιον Ἀκάκιον, Μεσσηνικὸλα, Φάρσαλα καὶ τέλος εἰς Ἅγιον Κωνσταντῖνον Ὀμονοίας Ἀθηνῶν, ὅπου μέχρι σήμερον ἱεουργεῖ. Ἀνέπτυξε πανταχοῦ ἀξιόλογον ἀγαθοεργὸν δρᾶσιν καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν παρηγορίαν τῶν ἀναξιοπαθούντων πιστῶν. Καταγίνεται μετ' ἐπιπέδου μελέτας. Ἐδημοσίευσεν θρησκευτικὰ τινα, καθὼς καὶ σχετικὰ μετ' τὴν ἱστορίαν καὶ λαογραφίαν τῆς γενετικῆς τῶν.

*

Τὴν Ἐπανάστασι αὐτὴ εἶναι γνωστὸν ὅτι ὑπέκίνησε ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος Ὅθων μετ' σκοπὸν τὴν ἐπέκτασι τῶν ἐλληνικῶν συνόρων. Μετ' τὴν ἔναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως οἱ πρόκριτοι τῶν χωριῶν τῶν Τουρκικῶν Ἀγράφων ἐξέδωσαν τὴν κατωτέρω προκήρυξι:

«Πατριῶται,

Φωνὴ ἤχησεν εἰς τὰς ἀκοάς μας, ὅτι συμπολιταί μας ἠπειρῶνται ἤρπασαν τὰ ὄπλα ζητοῦντες τὴν ἀνεξαρτησίαν των, ἐναντίον τοῦ πρὸ αἰῶνων τυράννου. Δράξατε, ὅθεν, συμπατριῶται τὰ ὄπλα σας, θέσατε τὴν χεῖρα σας εἰς τὴν καρδίαν σας, στρέψατε τὰ ὄμματά σας πρὸς τὴν ἀνατολὴν καὶ εὐχόμενοι πρὸς τὸν Ὑψίστον κινήθητε, μιμηθῆτε τοὺς προγόνους μας, καὶ χύσατε τὸ αἷμα πρὸς τιμὴν τῆς θρησκείας, τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας σας. Σεῖς δὲ οἱ ἐλεύθεροι πατριῶται τῶν ἐλευθέρων Ἀγράφων, οἱ ἐλευθερωθέντες κατὰ τὸ σῶμα καὶ δεδουλωμένοι κατὰ τὴν καρδίαν, δώσατε χεῖρα βοήθειας προσκαλοῦντες καὶ τοὺς σποράδην εὐρισκομένους εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα Ἀγραφιῶτας.

Οἱ πρόκριτοι τῶν τουρκικῶν Ἀγράφων.»

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν αὐτὴν τὸ χωριὸν Γράλιστα στάθηκε ἡ ἀφετηρία τῆς ἐξορμήσεως τῶν ἐπαναστατικῶν ὁμάδων πρὸς τὸν θεσσαλικὸν κάμπον, διότι κατὰ τὴν μάχην τοῦ Φαναρίου οἱ Τούρκοι, ποὺ ἦσαν στὴ Γράλιστα, ἐξεδιώχθησαν ἀπὸ τοὺς σωματάρχας Ντούβην, Κατσοράκη καὶ Ματσούκην. Μὲ τὸ διώξιμο τῶν Τούρκων ἡ Γράλιστα ἦταν ἐλεύθερη (2) καὶ τὴν 2^{αν} Μαΐου 1854 συγκεντρώθηκαν ἐκεῖ ὅλα τὰ ἐκ Πελοποννήσου ἐπαναστατικὰ σώματα, ὅπου παρέμειναν ἐπὶ 5 ἡμέρες. Τὸ γεγονός τοῦτο περιγράφει ὁ Φίλιππος Δημόπουλος, γραμματεὺς τοῦ Δήμου Ἡραίας (Ἀρκαδίας), ποὺ παρηκολούθησε τὴν Ἐπανάστασι μὲ τὸν καπετὰν - Πλαπούταν. (3) «Τὴν 2^{αν} Μαΐου γράφει—ἀναχωρήσαντες ἐντεῦθεν περὶ ὥραν 10^{ην} π.μ. διήλθομεν ἐκ τοῦ χωρίου Μεσενικόλα, ἀφίχθημεν πρὸς τὸ ἐσπέρας μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ἐξήντα στρατιωτῶν ἐπὶ ἀδιακόπου βροχῆς εἰς Γράλισταν. Οἱ λοιποὶ τῶν στρατιωτῶν βραδυπορήσαντες, ὡς ἐκ τοῦ σχηματισθέντος ρεύματος τοῦ χειμάρρου, παρέμεινον εἰς τὸ χωριὸν Βενέσι, ἐνὸς τετάρτου ἀπέχοντος τοῦ Μεσενικόλα. Τὴν 3^{ην} ἰδίου μηνὸς καὶ περὶ ὥραν 10^{ην} π.μ. ἀφίχθησαν ἅπαντα τὰ καθ' ὁδὸν συγκεντρωθέντα πελοποννησιακὰ σώματα καὶ πάραυτα κατέβησαν εἰς τὴν πεδιάδα πλησίον τοῦ χωρίου Μαγουλίτσα καὶ ἀπέναντι τοῦ τουρκικοῦ φρουρίου Φαναρίου, 200 στρατιῶται, καὶ κατέσχον 130 βουβαλογάλακα καὶ 100 γήνας, ἀνήκοντα εἰς Ὀθωμανούς—τὰ ὅποια μετέφερον εἰς Γράλισταν πρὸς χρῆσιν τοῦ στρατοπέδου. (.....) Τὴν 5^{ην} ἰδίου μηνὸς ἐξελέγη ἡ τριμελὴς ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ἐκ τῶν καπεταναίων Κων)νου Πλαπούτα, Δημ. Πετροπουλάκη, καὶ Ἰωάννου Γιουρούκου, ὀνομάσθησαν δὲ γενικοὶ ὑπασισταὶ οἱ Νικήτας Ζαχαρόπουλος καὶ Γεώργιος Τσιγκουράκης, καὶ γεν. γραμματεῖς οἱ Φιλ. Δημόπουλος καὶ Σπύρος Οἰκονομόπουλος. Τὴν 6^{ην} ἰδίου διεμείναμεν αὐτόθι ἡσυχοί, περὶ δὲ τὴν ἐσπέραν ἀφίχθη ἐντάθθα ὁ Δημητρεὺς μετὰ 50 Μανιατῶν. Τὴν 7^{ην} ἰδίου μηνὸς ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Γραλίστης διερχόμενοι τοῦ θεσσαλικοῦ πεδίου πρὸς Καλαμπάκαν.

Κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ἐπιτροπῆς ἐλήφθη ἡ ἐξῆς ἀπόφασις:

Ἄριθ. 1

Η ΕΝΟΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Ἡμεῖς οἱ σωματάρχαι τῶν κατὰ τὴν Θεσσαλίαν Πελοποννησιακῶν ὄπλων Δημήτριος Πετροπουλάκης, Ἰωάννης Γιουρούκος, Κων. Πλαπούτας, Νικ. Ζαχαρόπουλος, Εὐστρ. Χαριτάκης, Γεώργ. Τσιγκουράκης κ.λ.π. συνελθόντες σήμερον τὴν 5^{ην} Μαΐου 1854 ἐν τῷ χωρίῳ Γράλιστα τῆς Θεσσαλίας εἰς συμβούλιον περὶ ὀργανισμοῦ διοικήσεως καὶ συντηρήσεως τῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν μας

1. Ἐφημερίς «Αἰὼν» Ἀθήναι 9-2-1854.

2. Ἐφημερίς «Αἰὼν» Ἀθήναι 20-3-1854.

3. Φ. Δημοπούλου, Ἡμερολόγιον παρακολουθήσαντος τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἀτάκτων Πελοποννησιακῶν σωμάτων Κ. Πλαπούταν ἐν Θεσσαλίᾳ τὸ ἔτος 1854.

στρατιωτικῶν σωμάτων μας, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπὲρ Ἐλευθερίας ἀρξαμένου Ἰεροῦ ἀγῶνος.

Α^{ον} Ὅλα τὰ ὑφ' ἡμᾶς σώματα ἐνοῦνται ἀπὸ σήμερον καὶ θεωροῦνται ἓν, ἀνεξάρτητον παντὸς ἄλλου σώματος.

Β^{ον} Οἱ σωματάρχαι Δημ. Πετροπουλάκης, Ἰωάν. Γιουρούκος καὶ Κων. Πλαπούτας ὀνομάζονται ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὸν τίτλον «Στρατιωτικὴ Διοίκησις» τῶν κατὰ τὴν Θεσσαλίαν «Πελοποννησιακῶν σωμάτων» καὶ ἀνατίθεται εἰς τοὺς τούτους ἡ Γενικὴ Διοίκησις καὶ καθήκοντα ἀρχηγείου κατὰ τὴν ὁμόφωνον καὶ ἐκ τῆς πλειοψηφίας ἀπόφασιν των.

Γ^{ον} Τῆς Διοικήσεως ταύτης Γενικοὶ μὲν ὑπασισταὶ ὀνομάσθησαν καὶ εἶναι οἱ κ.κ. Νικήτας Ζαχαρόπουλος καὶ Γ. Τσιγκουράκης, γενικοὶ δὲ γραμματεῖς οἱ κ.κ. Φ. Δημόπουλος καὶ Σπ. Οἰκονομόπουλος.

Δ^{ον} Τὸ πελοποννησιακὸν τοῦτο σῶμα θέλει ὀργανωθῆ συμφώνως περὶ τοῦτου ἰδιαιτέρου Κανονισμοῦ κατὰ τάγματα ἔχοντα τοὺς ἀναγκαιοῦντας ἀξιωματικούς, τοὺς ὁποίους ἡ διοίκησις θέλει ἐφοδιάσει μὲ τὸ ἀπαιτούμενον δίπλωμα.

Ε^{ον} Διὰ τὰς οικονομικὰς ἀνάγκας τοῦ σώματος τοῦτου ὀνομάσθησαν καὶ εἶναι γενικοὶ φροντισταὶ οἱ κ.κ. Παναγ. Παπαθανασόπουλος καὶ Γεώργ. Τζανέτου Καπετανάκης.

ΣΤ^{ον} Ἡ στρατιωτικὴ αὕτη διοίκησις θέλει περιστοιχεῖσθαι ἀπὸ Ἐπιτελείου τῆς ἐκλογῆς τῆς.

Ζ^{ον} Εἰς τὸ σῶμα τοῦτο δύναται νὰ προστεθῆ, ἂν θέλῃ, ἄλλος σωματάρχης Πελοποννήσιος ἢ μὴ, ὑποκείμενος εἰς τοὺς αὐτοὺς ὄρους, καὶ ἂν μὲν τὸ σῶμα του σύγκειται ἀπὸ πλειονας τῶν 200 ἀνδρῶν δύναται, ἂν τὸ ἀπαιτήσῃ, νὰ προστεθῆ μέλος τῆς διοικήσεως, ἂν δὲ ἀπὸ ὀλιγοτέρους θέλει λαμβάνει τὴν ἀνήκουσαν θέσιν ἀναλόγως μὲ τὴν δύναμιν τοῦ σώματος του.

Η^{ον} Εἰς τὰς διασκέψεις καὶ ἀποφάσεις τῶν γενικῶν συμβουλίων θέλουν λαμβάνει μέρος ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ μέχρι τοῦ ἑκατοντάρχου, ἀλλ' ἡ διοίκησις ὑπ' ὄψιν τῆς ἔχουσα τὰς γνώμας αὐτῶν θέλει ἀποφασίζει, καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς ὀφείλου ἀπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ νὰ σέβωνται καὶ νὰ ἐκτελοῦν, καὶ

Θ^{ον} Εἰς τὴν διοίκησιν ἀνατίθεται νὰ ἐκλέξῃ καὶ τὸν ἀρμόδιον ταμίαν τοῦ σώματος παρουσιασθησομένης ἀνάγκης.

Οἱ Σωματάρχαι

Δ. Πετροπουλάκης

Ι. Γιουρούκος

Κ. Πλαπούτας

Εὐστρ. Χαριτάκης

Γ. Τσιγκουράκης

Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν εἶναι γνωστὰ τὰ γεγονότα τῆς Καλαμπάκας, δηλ. ἡ διάλυσις τῶν ὑπὸ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατηγοῦ Χριστοδοῦλου Χατζηπέτρου ἐλληνικῶν ἐπαναστατικῶν σωμάτων, ποὺ ἐσήμανε καὶ τὸ τέλος τῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1854, καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα ἀντεκδίκησις τῶν τουρκικῶν σιφῶν, τὰ ὅποια δὲν ἐφείσθησαν οὐδενὸς καὶ πρὸ παντὸς τῆς Γράλιστας, τὴν ὁποίαν ὁ πασᾶς τῶν Τρικάλων Σελιχτάρ Μπόδα κατέστρεψεν ἐξ ὀλοκλήρου, μὴ φεισθεὶς οὔτε τῶν ἐκκλησιῶν, κατέσφαξε δὲ καὶ ὄσους κατοίκους τῆς συνέλαβε μέσα στοῦ χωριό, ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶχε πληροφορηθῆ ὅτι συνήλθαν ἐκεῖ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πελοποννησιακῶν σωμάτων (4). Σημειωτέον ὅτι ἡ Γράλιστα εἶχε πυρποληθῆ καὶ κατὰ τὸ 1822 (5) κατὰ τὴν ἐπέκτασι τῆς ἐλληνικῆς ἐπανάστασεως εἰς τὰ Θεσσαλικά Ἐγγραφα.

4. Κατὰ παράδοσιν τῶν κατοίκων.

5. Χαρ. Πασιαλῆ «Οἶκον. Ἐθνοκοθησκευτικὴ Παρακαταθήκη».